

Konferencja szkoleniowa

„**Ochrona przeciwpożarowa w energetyce – Wisła 2014**”

„Hotel pod Jedłami” Wisła 24 -25.04.2014 r.

Systemy zasilania w wodę ppoż. dla ochrony
bloków energetycznych.
Wymagania, przykłady projektowe

Robert Kopciński
PFPE

Plants
Fire
Protection
Engineering

Safety buildings. Safety people. Safety business.

Zasilanie w wodę ppoż. – cele i wymagania

Dotychczas najważniejszym przeznaczeniem systemu zasilania w wodę ppoż. było zaopatrywanie następujących urządzeń ppoż.:

1. Hydranty zewnętrzne
2. Hydranty wewnętrzne
3. Stałe urządzenia gaśnicze wodne/pianowe

Najistotniejszym celem systemu zasilania w wodę ppoż. była i jest przede wszystkim niezawodna dostawa wody o wymaganych parametrach ciśnienia i wydatku na czas pożaru.

Powyższe cele osiągnąć można głównie w oparciu o wiedzę inżynierską i w mniejszym stopniu na podstawie wiedzy technicznej.

Wymagania prawa regulowały i regulują niewielki fragment całego systemu.

Zasilanie w wodę ppoż. – cele i wymagania

W przypadku obecnie realizowanych projektów przeznaczeniem systemu zasilania w wodę ppoż. jest dostawa wody do następujących instalacji:

1. Hydranty zewnętrzne
2. Hydranty wewnętrzne
3. Stałe urządzenia gaśnicze wodne/pianowe (zgodnie ze standardami VdS, NFPA lub PN-EN 12845 w przypadku tryskaczowych)
4. Instalacje wody zmywnej, serwisowej, technologicznej

Punkt 4 definiuje konieczność zapewnienia przepływu wody w sieci ppoż. w sposób niemal ciągły, co diametralnie zmienia wymagania w stosunku do całego systemu.

Wymagania związane ze stosowaniem standardów europejskich i światowych (z braku polskich, za wyjątkiem tryskaczy) do projektowania systemów gaśniczych narzuca dodatkowe wymagania dla systemu zasilania w wodę ppoż.

Wymagania prawa traktowane są nadal, jako minimalne, uzupełniane o oczekiwania standardów technicznych.

Informacje generalne

Dla uproszczenia prezentacji, jako obiekt referencyjny, który ma być zasilany w wodę ppoż. przyjęto budynek kotłowni bloku ok. 1000 MW o następujących parametrach:

1. Wysokość budynku – ok. 110 m.
2. Budynek wyposażony w następujące urządzenia ppoż.:
  - a) Hydranty wewnętrzne / zawory hydrantowe DN52 – najwyższy umieszczony hydrant – ok. 100 m,
  - b) Stałe urządzenia gaśnicze wodne:
    - Zraszaczowe – ochrona układu nawęglania – najwyższy poziom, to 60 m,
    - Zraszaczowe – ochrona rejonu palników – najwyższy poziom – ok. 28 m,
    - Pianowe (piana nienapowietrzona) – ochrona zasobników przykotłowych – najwyższy poziom – ok. 45 m.

Dodatkowo dla potrzeb budynku kotłowni z sieci wody ppoż. będą realizowane następujące odbiory:

- 1) Hydranty zewnętrzne DN100.
- 2) Instalacje wody zmywnej i serwisowej – pobory częste do ok. 80 m³/h.
- 3) Instalacje wody technologicznej – pobory awaryjne do ok. 250 m³/h.

Elementy systemu – źródła wody ppoż.

Podstawowym źródłem wody ppoż. jest główna pompownia wody ppoż., która może być zasilana w wodę z:

1. Dedykowanych zbiorników wody ppoż. (rozwiązanie preferowane)
2. Misy chłodni kominowej
3. Rzeka, jezioro...

W głównej pompowni wody ppoż. możemy zastosować następujące rodzaje pomp:

1. Pompy napływowe (rozwiązanie preferowane)
2. Pompy ssące, gdy nie ma możliwości zastosowania pomp napływowych.

Pompy mogą być napędzane silnikami elektrycznymi lub Diesel 'a.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Zasilanie ze zbiorników wody ppoż. (rozwiązanie preferowane)

1. Rozwiązanie typowe – duża ilość projektów referencyjnych, dobra znajomość rozwiązań projektowych, duża liczba dostawców.
2. Rozwiązanie certyfikowane – niepodważalność normatywnych rozwiązań.
3. Łatwa aranżacja na obiekcie – pompownię wraz ze zbiornikami można lokalizować na całym obszarze elektrowni.
4. Ograniczona ilość wody – w przypadku zdarzeń katastrofalnych istnieje potencjalne prawdopodobieństwo wyczerpania źródła wody.
5. Przeglądy i serwis – zbiorniki należy nadzorować i serwisować w cyklu określonym przez ich producenta.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Zasilanie z mis chłodni kominowych

1. Bardzo duża ilość wody – w misie znajduje się ok. 30'000 m³ wody.
2. Woda czysta i ciepła – mniejsze zanieczyszczenie instalacji oraz brak wpływu warunków atmosferycznych.
3. Brak cyklicznej obsługi – nie ma konieczności przeglądów okresowych i serwisowania dla potrzeb ochrony ppoż.
4. Rozwiązanie nietypowe – projektowanie indywidualne, mało projektów referencyjnych.
5. Brak certyfikacji – projektant samodzielnie broni projektu (parametry wody: czystość, temperatura, ph; dostępność wody...).
6. Lokalizacja w otoczeniu mis – spływ wody do kanału ssawnego winien być grawitacyjny.
7. Temperatura wody nie może przekroczyć 40°C.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Rozwiązanie mieszane w postaci:

- Zbiornika z wodą ppoż.
- Punktów czerpalnych z mis chłodni kominowych.
  1. Eliminacja wad związanych z zasilaniem z mis chłodni kominowych.
  2. Zapewnienie na miejscu olbrzymiego rezerwuaru wody do wykorzystania przez jednostki ratowniczo-gaśnicze.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Zasilanie bezpośrednio z rzek czy jezior

1. Niewyczerpalność źródeł wody – brak ograniczeń czasowych prowadzenia akcji gaśniczej.
2. Brak cyklicznej obsługi – nie ma konieczności przeglądów okresowych i serwisowania dla potrzeb ochrony ppoż.
3. Zanieczyszczenie wody – konieczność dokładnej filtracji wody oraz serwisowania filtrów i ich częste przeglądy, a także komór ssawnych i osadowych.
4. Okresowe zaniki wody – potencjalne wysychanie podczas upalnego lata i zamarzanie z powodu niskich temperatur.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Stosowanie pomp ssących

Pompy ssące należy stosować jedynie w przypadku braku możliwości aplikacji pomp napływowych.

1. Możliwość poboru wody zlokalizowanej poniżej osi pompy – maksymalna wysokość ssania (dystans pomiędzy najniższym poziomem lustra wody, a osią pompy) wynosi:
  - a) Zgodnie z Normą PN-EN 12845 – 3,2 m,
  - b) Zgodnie z CEA VdS 4001 – 3,7 m,
2. Każda pompa musi być wyposażona w oddzielne automatyczne urządzenie zalewowe (w tym zbiornik o pojemności 500 dm³).
3. Zabudowa komór osadowych i ssawnych w celu ochrony przed „grubymi” zanieczyszczeniami oraz prądami wody.
4. Większa ilość czynności serwisowych.

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Pompy zasilane silnikami elektrycznymi

1. Brak instalacji paliwowej – konieczność okresowego uzupełniania ubytków paliwa spowodowanych np. testową pracą pomp.
2. Konieczność zasilania w energię elektryczną z dwóch niezależnych źródeł – lokalizacja źródeł prądu, odrębne trasy kablowe do prowadzenia przewodów zasilających.
3. Zasilanie alternatywne wykonane, jako gwarantowane – koszt przewodów, tras kablowych oraz alternatywnego źródła prądu (średnia moc pompy głównej wynosi ok. 250 kW).
4. Mała ilość pomp dostępnych na rynku (w porównaniu do pomp Diesel'a).

Źródła wody ppoż. – wady i zalety

Pompy zasilane silnikami Diesel 'a

1. Brak alternatywnego źródła zasilania – koszty źródeł prądu, tras kablowych...
2. Większa dostępność pomp na rynku.
3. Lepsze charakterystyki pomp dostępnych na rynku.
4. Układ bardziej niezawodny – norma PN-EN 12845 nie dopuszcza dwóch pomp elektrycznych w układzie 2x100%.
5. Konieczność kontroli poziomu paliwa i uzupełniania jego ubytków.

Zgodnie z PN-EN 12845 i VdS 4001 zbiornik paliwa (w przypadku budynków HHP) winien mieć pojemność niezbędną do zasilania pomp przez co najmniej **6 godzin**, czyli o 2 godziny więcej niż zgodnie z polskimi przepisami ochrony ppoż.

Źródła wody ppoż. – typowe wymagania

W przedmiotowym budynku referencyjnym występują następujące wymagania dla systemu zasilania w wodę ppoż.:

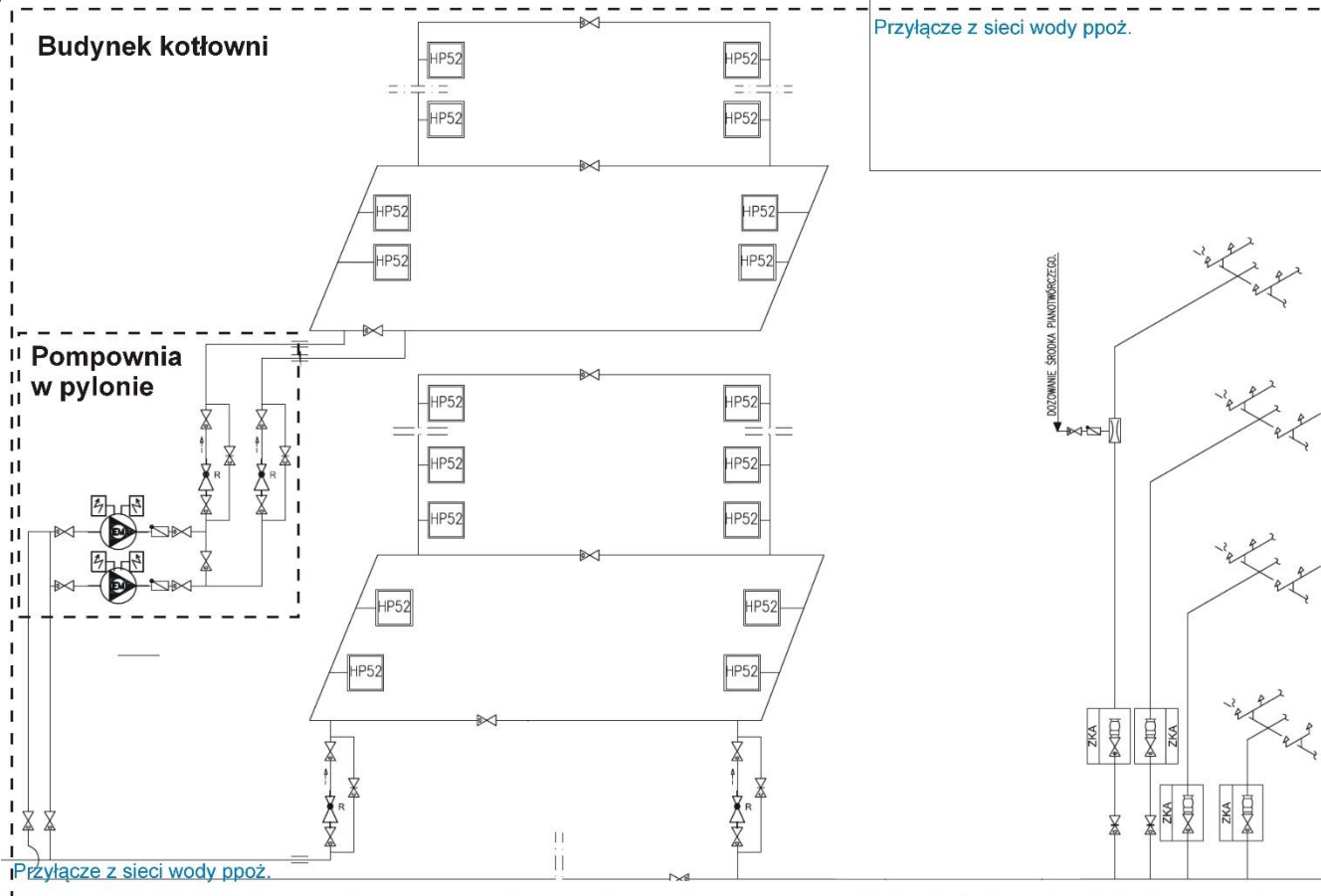
1. Ciśnienie - 1,2 MPa – w skład wchodzi:
  - a) Stałe urządzenie gaśnicze – 1,1 do 1,2 MPa (0,2-0,4 MPa na dyszy + 0,6 MPa podnoszenie + 0,1-0,2 MPa straty),
  - b) Hydranty wewnętrzne / zawory hydrantowe DN52 – minimum 1,4 MPa (0,2 MPa na zaworze hydrantowym + 1,0 MPa podnoszenie + 0,1-0,2 MPa straty).
2. Wydatek – 540 m³/h – w skład wchodzi:
  - a) Stałe urządzenie gaśnicze – ok. 100 dm³/s (360 m³/h) – uruchomienie dwóch sekcji jednocześnie na układzie nawęglania. Istnieje możliwość redukcji wydatku przy zastosowaniu systemów mgłowych niskociśnieniowych (0,4-0,6 MPa na dyszy).
  - b) Hydranty wewnętrzne – (zgodnie z VdS 4001) – 36 m³/h.
  - c) Hydranty zewnętrzne – (zgodnie z VdS 4001) – 144 m³/h.

Źródła wody ppoż. – optymalizacja

Ze względu na duże ciśnienie wody wymagane dla najwyżej umieszczonych hydrantów wewnętrznych (powyżej wartości 1,2 MPa, tj. dopuszczalnej dla systemów gaśniczych) można przyjąć rozwiązanie alternatywne:

1. Pompownia główna zasilająca wszystkie odbiory ppoż. (za wyjątkiem hydrantów wewnętrznych/zaworów hydrantowych w kotłowni zlokalizowanych powyżej +85,00 m):
  - a) Ciśnienie – 1,2 MPa,
  - b) Wydatek – 540 m³/h.
2. Pompownia pomocnicza (w układzie szeregowym w odniesieniu do pompowni głównej) zlokalizowanej w pylonie komunikacyjnym kotłowni w górnej jego części:
  - a) Ciśnienie – dobijająca do 1,4 MPa,
  - b) Wydatek – 36 m³/h (4x2,5 dm³/s dla potrzeb hydrantów wewnętrznych/zaworów hydrantowych).

Źródła wody ppoż. – prezentacja rysunkowa

Źródła wody ppoż. – zestawy pompowe

Typowymi zestawami pompowymi dla pompowni wody ppoż. (zarówno głównej, jak i pomocniczej) są:

1. Dwie pompy główne – 2 x 100%.
2. Trzy pompy główne – 3 x 50% (rzadziej spotykane).
3. Jedna pompa pilot utrzymująca ciśnienie w układzie sieciowym i instalacyjnym.

Powyżej przyjęto, że jedna pompownia zapewnia 100% zapotrzebowania na wodę.

Istnieje możliwość również zapewnić łącznie 100% oczekiwanej wody przez dwie lub więcej pompowni zaprojektowanych w układzie równoległym (rozwiązanie rzadko spotykane i wymagające potwierdzenia parametrów hydraulicznych, nienormatywne).

Nie jest akceptowane przez uznane jednostki notyfikowane, np. VdS, zasilanie w układzie szeregowym stałych urządzeń gaśniczych.

Elementy systemu – odbiory nie ppoż.

Interesującym rozwiązaniem technicznym jest zasilanie z sieci wody ppoż. innych urządzeń czy instalacji niż służące do ochrony ppoż., np.:

1. Instalacje wody zmywnej – odbiory częste,
2. Instalacje wody serwisowej – odbiory cykliczne,
3. Instalacje wody technologicznej – odbiory awaryjne.

Najważniejsze zalety powyższego rozwiązania:

1. System zasilania wody ppoż. pracuje (za wyjątkiem pomp głównych wody ppoż.) – nie odkładają się zanieczyszczenia, niższe prawdopodobieństwo rozwoju drobnoustrojów, łatwo wykrywalne uszkodzenia.
2. Redukcja kosztów inwestycji i eksploatacji – brak indywidualnych sieci.

Niemniej, aby powyższe instalacje zasilać z sieci wody ppoż. należy spełnić dodatkowe wymagania.

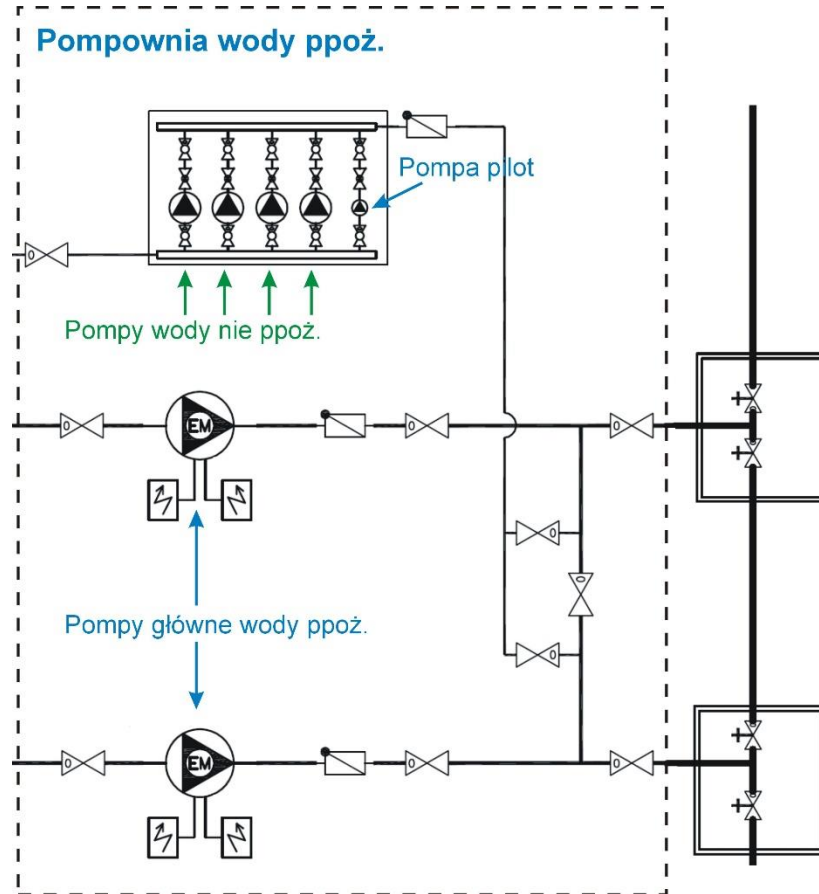
Elementy systemu – odbiory nie ppoż.

Najważniejsze dodatkowe wymagania stawiane systemowi zasilania z sieci wody ppoż. dla potrzeb odbiorów nie ppoż.:

1. **Pompy główne wody ppoż. mogą pracować tylko dla potrzeb odbiorów urządzeń ppoż.** – system należy doposażyć w układ pompowy zapewniający zasilanie w wodę ppoż. sieci ppoż. dla odbiorów nie ppoż.,
2. W zbiorniku wody ppoż. należy przewidzieć dodatkową ilość wody – zbiornik winien być dopełniany w razie ubytków. **Jeżeli poziom wody dojdzie do minimum wymaganego dla potrzeb odbiorów ppoż. odbiory nie ppoż. winny zostać zablokowane samoczynnie.**
3. Odbiory nie ppoż. winny być zasilane z oddzielnych przyłączy wyposażonych w zawory odcinające, zamykane samoczynnie przez system sygnalizacji pożaru w przypadku uruchomienia stałego urządzenia gaśniczego. Zawory te winny być monitorowane oraz traktowane, jako komponenty systemu ppoż. i posiadać właściwą certyfikację (np. VdS).

Powyższe rozwiązanie powinno zostać uzgodnione z ubezpieczycielem.

Odbiory nie ppoż. – prezentacja rysunkowa

Elementy systemu – sieć wody ppoż.

Sieć wody ppoż. w pierwszej kolejności winna spełniać kryteria stawiane przez polskie prawo, a biorąc pod uwagę parametry wody wymagane do ochrony referencyjnego budynku kotłowni, to przedmiotowa sieć powinna spełnić następujące warunki:

1. Sieć zaprojektowana, jako obwodowa.
2. Pojedyncze hydranty mogą być zasilane z odgałęzień.
3. Zasilana w wodę z pompowni głównej w dwóch punktach oddalonych możliwie jak najdalej.
4. Rurociągi PE HD o przekroju wynikającego z obliczeń hydraulicznych (zapewne nie mniej niż 300 mm).
5. Hydranty zewnętrzne DN100.
6. Należy przewidzieć możliwość użycia, co najmniej dwóch sąsiednich hydrantów.

Niezbędne warunki zamienne

Autor polskiego prawa w zakresie przepisów ochrony ppoż. nie brał pod uwagę obiektów elektrowni określając wymagania dla systemów zasilania w wodę ppoż. Praktyka pokazuje, że niezbędne jest wystąpienie o warunki zamienne w kilku punktach w celu optymalizacji układu w odniesieniu do polskiego prawa.

Budynek kotłowni zawiera większość zmian, które należy uzgodnić z KWSP, więc może posłużyć, jako referencyjny dla całego bloku energetycznego.

1. Rezygnacja ze zbiorników (100 m³) lokowanych na dachach lub w pobliżu budynków wysokich i wysokościowych – opisany wcześniej system zasilania w wodę ppoż. skutecznie spełnia oczekiwania prawa.
2. Przeniesienie hydrantów i zaworów hydrantowych z klatek schodowych i przedsionków do hali kotłowni – biorąc pod uwagę małe obciążenie ogniowe panujące w budynku jest to jak najbardziej zasadne.

Niezbędne warunki zamienne

3. Redukcja odległości między dwoma punktami zasilania sieci (wymagana odległość – minimum $\frac{1}{4}$ obwodu sieci) – przy tak rozległej sieci wymóg bardzo kosztowny do spełnienia nie stanowiący wartości dodanej w warunkach ochrony ppoż.

Należy pamiętać, że powyższe czynności prawne warto sformalizować wykorzystując dokumentację projektową (dla danych budynków i systemów) w wersji ostatecznej, gdyż istotne zmiany związane z ochroną ppoż. mogą spowodować nieważność wydanej decyzji KWSP.

Standaryzacja. Dlaczego ?

System zasilania w wodę ppoż. bloku energetycznego o dużej mocy jest „sercem i arteriami” systemu ochrony ppoż. obiektu o strategicznym znaczeniu dla regionu, a nawet kraju.

Biorąc powyższe pod uwagę należy przyjąć, że projektowanie przedmiotowego systemu jedynie w oparciu o wiedzę inżynierską jest dalece niewystarczające.

System zasilania w wodę ppoż. winien ochronić:

1. Znajdujących się w chronionym rejonie ludzi.
2. Pomóc w pracy służbom ratowniczo-gaśniczym.
3. Budynek, budowlę czy instalacje.
4. Majątek zakładu.
5. Właściciela i zarządcę obiektu.
6. Projektanta systemu.
7. Dostawcę i instalatora systemu.

Standaryzacja. Dlaczego ?

Standaryzację dzielimy na obowiązkową i dobrowolną.

Obligatoryjne wymagania polskiego prawa definiują:

1. Minimalne wymiary przekrojów rurociągów sieci.
2. Podstawowe wymagania dla sposobu zasilania w energię pomp oraz ich ilość.
3. Ilości punktów zasilania sieci w wodę.
4. Kalkulację wydatku wody oraz minimalnego ciśnienia.
5. Odbiory przez przybory sanitarne.
6. Certyfikację pomp i hydrantów.

Jeśli porówna się powyższe wymagania do warunków stawianych przez europejskie i światowe standardy techniczne, jak choćby przez normę PN-EN 12845 czy CEA VdS 4001 widać olbrzymią przestrzeń, którą polskie prawo pozostawia projektantom, co może im pracę ułatwić, ale także przysporzyć dyskusji z instytucjami odbiorczymi czy ubezpieczycielem.

Dziękuję za uwagę

PFPE Robert Kopciński
robert.kopcinski@pfpe.pl
www.pfpe.pl
+48 784 47 53 02